

«Затверджую»
Проректорка з наукової роботи
Антоніна ДРОБІТЬКО
« 05 » « 06 » 2026 р.

**Висновок розширеного засідання кафедри економіки підприємств
Миколаївського національного аграрного університету про наукову
новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
«Реалізація економічних інтересів фермерських господарств
у системі розвитку аграрного сектору економіки»
здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 – Економіка (галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки)
Тивончука Ярослава Анатолійовича
(протокол № 11 від 2 червня 2026 р.)**

Публічна презентація наукових результатів дисертації Тивончука Ярослава Анатолійовича «Реалізація економічних інтересів фермерських господарств у системі розвитку аграрного сектору економіки» та її обговорення відбулися 2 червня 2026 р. на розширеному засіданні кафедри економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету. У результаті проведеної презентації та обговорення дисертації експерти у складі д-ра екон. наук, професора Ключник А.В., д-ра екон. наук, професора Сіренко Н.М. та присутні (21 особа, з них науково-педагогічних працівників 18. осіб) на засіданні кафедри дійшли таких висновків:

1.Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційне дослідження є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету за темою «Організаційно-економічний механізм формування продовольчого потенціалу на засадах сталого розвитку сільського господарства» (номер державної реєстрації 0122U000724), у межах якої автором досліджено теоретико-методичні та прикладні аспекти реалізації економічних інтересів фермерських господарств, обґрунтовано напрями підвищення їх економічної стійкості та адаптивності в умовах трансформації аграрного середовища.

Дисертаційна робота відповідає другому пріоритетному напрямку розвитку науки і техніки – фундаментальним науковим дослідженням із найбільш важливих проблем соціально-економічного розвитку держави та забезпечення її конкурентоспроможності. Дослідження узгоджується з положеннями Національної економічної стратегії України на період до 2030 року, цілями сталого розвитку України, а також із завданнями післявоєнного відновлення та євроінтеграційної трансформації аграрного сектору економіки.

Актуальність теми дисертації зумовлена зростанням ролі фермерських господарств у забезпеченні продовольчої безпеки держави, розвитку сільських територій та формуванні конкурентоспроможного аграрного сектору.

Водночас сучасне функціонування фермерських господарств відбувається в умовах воєнно-безпекових ризиків, інституційної нестабільності, обмеженого доступу до фінансових ресурсів, трансформації ринкового середовища та необхідності адаптації до нових вимог європейського економічного простору. За таких умов особливого значення набувають питання забезпечення реалізації економічних інтересів фермерських господарств, підвищення їх економічної стійкості та формування ефективних механізмів адаптації до змін зовнішнього середовища.

Обрана тема є актуальною як у науковому, так і в практичному аспектах, а результати дослідження спрямовані на удосконалення теоретичних положень і практичних механізмів реалізації економічних інтересів фермерських господарств в умовах сучасних трансформаційних процесів в аграрному секторі України.

2. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторські розробки щодо реалізації економічних інтересів фермерських господарств в умовах трансформації аграрного середовища.

Опубліковані наукові праці містять положення, висновки та пропозиції, сформульовані особисто автором, і відображають його внесок у розвиток теоретичних, методичних та прикладних засад реалізації економічних інтересів фермерських господарств. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, використані лише ті ідеї та положення, які належать особисто автору.

3. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Обґрунтованість та достовірність наукових результатів, викладених у дисертаційній роботі, підтверджується залученням і аргументованим аналізом достовірної інформації, обробкою значного масиву офіційних статистичних даних, узагальненням теоретичних положень і практичних рекомендацій вітчизняних та зарубіжних учених, логічним застосуванням сучасних прийомів і методів економічного дослідження.

Достовірність, наукова новизна та обґрунтованість одержаних результатів дисертаційного дослідження є достатньою та підтверджується високим рівнем розроблення теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів реалізації економічних інтересів фермерських господарств в умовах трансформації аграрного середовища..

4. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у поглибленні теоретико-методичних підходів та розробленні комплексних прикладних рекомендацій щодо реалізації економічних інтересів фермерських господарств. Усі сформульовані положення враховують специфіку функціонування аграрного сектору в умовах поєднання воєнно-економічних шоків, регуляторних зрушень та вимог

євроінтеграційної трансформації. Основними результатами дисертаційного дослідження, що визначають його наукову новизну, є:

вперше:

обґрунтовано концептуальний підхід до реалізації економічних інтересів фермерських господарств, який розглядає цей процес через адаптивне узгодження їхніх ключових пріоритетів: від ресурсно-відтворювальних та інституційних до сімейно-трудова і стратегічних. Це дозволило довести й аргументувати докорінну зміну домінант господарської поведінки агровиробників у кризовий період. Встановлено, що в умовах воєнних та євроінтеграційних трансформацій традиційна орієнтація на нарощування прибутків і розширення виробництва поступається місцем імперативам збереження ліквідності, забезпечення операційної безперервності й підтримки адаптивної стійкості;

удосконалено:

теоретико-методичний підхід до трактування сутності економічних інтересів фермерських господарств. На відміну від спрощених підходів, інтерес фермера визначено як цілісну систему усвідомлених цілей, де комерційні прагнення нерозривно пов'язані із сімейно-трудовами, соціальними та відтворювальними особливостями життєдіяльності на селі;

методичний підхід до комплексного оцінювання рівня реалізації цих інтересів. Запропоновано аналітичний базис, що інтегрує індикатори фінансової результативності, ресурсної спроможності та інституційної адаптивності, завдяки чому з'явилася можливість чітко диференціювати фермерські господарства за ступенем їхньої вразливості й життєздатності;

інституційний механізм підтримки економічних інтересів фермерства. Доведено необхідність синхронізації класичних інструментів державного регулювання й фінансової допомоги з новими драйверами: цифровізацією управлінських процесів, коопераційними моделями та механізмами локальної координації у межах територіальних громад;

методичні засади адаптації фермерського сектору до екзогенних шоків. У дисертації вперше адаптовано методологію CARVER Plus SHOCK. Цей інструментарій переорієнтовано з оцінювання безпеки критичної інфраструктури на виявлення найбільш чутливих точок у системі господарювання фермерів, що дало змогу виокремити пріоритетні заходи для стабілізації збуту й підтримання ліквідності;

набули подальшого розвитку:

теоретичні положення щодо економічної природи інтересів суб'єктів фермерства через поглиблений аналіз трикутника «інституційне середовище – господарська поведінка – адаптивна стійкість» у часи структурних зсувів в агропродовольчій сфері;

наукові підходи до типізації інституційних суперечностей. Конкретизовано, як саме регуляторна нестабільність, хронічна асиметрія доступу до кредитів, високі трансакційні витрати та безпекові ризики деформують мотивацію фермерів і змушують їх обирати консервативні моделі поведінки;

стратегічні орієнтири розвитку фермерських господарств. Систематизовано та доповнено перелік інструментів довгострокової адаптації, серед яких особливу увагу приділено диверсифікації логістичних ланцюгів, карбоновому фермерству, екологічній відповідальності та простежуваності продукції за європейськими стандартами.

5. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1.1. Статті у наукових фахових виданнях України

1. Дубініна М. В., Тивончук Я. А. Фінансові переваги вуглецевого землеробства: аналіз для фермерських господарств. *Modern Economics*. 2024. № 48(2024). С. 23-30. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V48\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V48(2024)-03).

(індексується у: CrossRef, SIS, НБУВ, Google Scholar, Реєстр фахових видань України, PBN, University of Hull Library, Leipzig University Library, CORE, OUCI).

Внесок автора – здійснено оцінку фінансово-економічних переваг вуглецевого землеробства для фермерських господарств та визначено основні ризики його впровадження.

2. Тивончук Я. А. Інституціональні дисбаланси у системі реалізації економічних інтересів фермерських господарств: проблематика та шляхи подолання. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 219-225. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-29).

(індексується у: CrossRef, SIS, НБУВ, Google Scholar, Реєстр фахових видань України, PBN, University of Hull Library, Leipzig University Library, CORE, OUCI).

3. Тивончук Я. А. Трансформація економічних інтересів фермерських господарств у сучасних соціально-економічних умовах [Електронний ресурс]. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2025. № 22. DOI: 10.54929/2786-5738-2025-22-04-04.

(індексується у наукометричних базах Index Copernicus (Польща), Google Scholar, ERIH PLUS та Crossref)

4. Тивончук Я. А. Теоретичні засади визначення сутності економічних інтересів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2026. № 4. С. 254-260. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2026.4.254>.

(індексується у наукометричних базах Index Copernicus (Польща) та Google Scholar)

5. Дубініна М. В., Тивончук Я. А. Особливості функціонування фермерських господарств в умовах воєнного стану. *Агросвіт*. 2026. № 5. С. 83-91. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.5.83>.

(індексується у наукометричних базах Index Copernicus (Польща) та Google Scholar)

Внесок автора – на основі анкетного опитування фермерських господарств визначено структуру кадрових, ринкових, логістичних і безпекових викликів, оцінено поширеність адаптаційних стратегій та

обґрунтовано напрями підвищення економічної стійкості фермерських господарств в умовах воєнного стану.

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Dubinina M., Kuchmiiova T., **Tyvonchuk Y.** Financial and environmental aspects of carbon farming: prospects for farmers in Ukraine // *Research for Rural Development 2025: Annual 31st International Scientific Conference Proceedings*. Vol. 40. Jelgava : Latvia University of Life Sciences and Technologies, 2025. P. 408–414. DOI: 10.22616/RRD.31.2025.053 (**Scopus**)

2. Дубініна М.В., **Тивончук Я.А.** Економічні інтереси як соціально-економічна категорія // *Сталий розвиток економіки, суспільства та підприємництва : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 27–28 квітня 2023 р.)*. – Івано-Франківськ : Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2023. – С. 93–95.

3. Дубініна М.В., **Тивончук Я.А.** Економічні інтереси та їх класифікація // *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих учених і науково-педагогічних працівників «Сільськогосподарські, економічні, біологічні, технічні та загальноосвітні науки» (м. Умань, 24 травня 2023 р.)*. – Умань : Уманський національний університет садівництва, 2023. – С. 67–69.

4. **Тивончук Я. А.** Загрози економічної безпеки фермерських господарств: шляхи подолання та мінімізації ризиків // *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «AGRICULTURAL AND FOOD ECONOMICS – 2024» (м. Київ, 19–20 вересня 2024 р.)*. – Київ : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024. – С. 219–220.

5. Дубініна М. В., **Тивончук Я. А.** Роль планування в реалізації економічних інтересів фермерських господарств: досвід FADN та перспективи для України // *Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансове та інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки бізнесу в умовах воєнної економіки та повоєнного відновлення: виклики та перспективи» (м. Харків, 13–15 листопада 2024 р.)*. – Харків : Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, 2024. – С. 43–45.

6. **Тивончук Я. А.**, Дубініна М.В. Оцінка виробництва насіння соняшнику в Україні // *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30–31 травня 2024 р.)*. – Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2024. – С. 292–294.

7. **Тивончук Я. А.**, Дубініна М.В. Вплив інституційних факторів на розвиток фермерських господарств // *Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти : тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Кам'янець-Подільський, 17 травня 2024 р.)*. – Кам'янець-Подільський : Подільський державний університет, 2024. – С. 268–271.

8. **Тивончук Я. А.** Ефективні механізми реалізації економічних інтересів фермерських господарств в умовах трансформації інституціонального середовища // *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28–30 травня 2025 р.).* – Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2025. – С. 250–252.

6. **Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.** Основні положення та результати дисертаційного дослідження апробовані на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, форумах і наукових заходах різного рівня, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток економіки, суспільства та підприємництва» (м. Івано-Франківськ, 2023 р.); Всеукраїнській науковій конференції молодих учених і науково-педагогічних працівників «Сільськогосподарські, економічні, біологічні, технічні та загальноосвітні науки» (м. Умань, 2023 р.); Міжнародному форумі «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри» (м. Миколаїв, 2024 р.; 2025 р.); IX Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти» (м. Кам'янець-Подільський, 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «AGRICULTURAL AND FOOD ECONOMICS – 2024» (м. Київ, 2024 р.); XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансове та інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки бізнесу в умовах воєнної економіки та повоєнного відновлення: виклики та перспективи» (м. Харків, 2024 р.); 31-й Міжнародній науковій конференції «Research for Rural Development 2025» (м. Єлгава, Латвія, 2025 р.).

7. **Наукове та практичне значення результатів дисертаційної роботи.** Теоретичні висновки та науково-практичні рекомендації автора безпосередньо використано і впроваджено в діяльності:

фермерського господарства «СОЮЗ-АГРО-ЮГ» Миколаївського району Миколаївської області – науково-практичні результати щодо оцінювання рівня реалізації економічних інтересів фермерських господарств та використання адаптаційних механізмів забезпечення економічної стійкості їх господарської діяльності в умовах нестабільного аграрного середовища (довідка від 14.10.2025 р. № 31);

фермерського господарства «ЛИСТ» Баштанського району Миколаївської області – наукові результати та практичні розробки щодо переходу на ресурсозберігаючі технології, упровадження елементів карбонового фермерства, зміни збутової політики та посилення економічної стійкості господарства в умовах воєнно-економічної нестабільності, прийняті до впровадження у перспективну діяльність протягом 2026–2027 років (довідка від 18.11.2025 р. № 08/04);

Березанської об'єднаної територіальної громади Миколаївського району Миколаївської області – методичні підходи до оцінювання бар'єрів та

економічної вразливості фермерського сектору, локальної економічної координації й посилення адаптивної економічної стійкості фермерських господарств при розробці заходів підтримки малих товаровиробників громади (довідка від 24.11.2025 р. № 45).

Департаменту економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської обласної військової адміністрації – пропозиції щодо удосконалення інституційного механізму підтримки фермерських господарств, розвитку коопераційної взаємодії, розширення каналів реалізації продукції та підвищення адаптивної економічної стійкості суб'єктів малого аграрного підприємництва в умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення регіональної економіки (довідка від 17.11.2025 р. № 332/10-01.01-14);

Основні положення та результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Миколаївського національного аграрного університету при викладанні дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування», а також при підготовці курсових робіт, звітів з виробничої практики та виконанні науково-дослідних робіт здобувачів вищої освіти (довідка від 27.01.2026 р. № 112/1).

Наукові розробки дисертаційного дослідження в межах виконання науково-дослідної теми «Організаційно-економічний механізм формування продовольчого потенціалу на засадах сталого розвитку сільського господарства» (номер державної реєстрації 0122U000724), зокрема щодо оцінювання рівня реалізації економічних інтересів фермерських господарств, формування адаптивних механізмів господарювання та підвищення економічної стійкості суб'єктів фермерства, використовуються у науково-дослідній роботі та освітньому процесі Миколаївського національного аграрного університету.

8. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертаційна робота характеризується логічною послідовністю, зв'язністю та завершеністю викладу матеріалів; чітким формулюванням основних наукових положень, висновків та рекомендацій. Дисертація написана українською мовою. Мова дисертації характеризується смисловою точністю, логічністю, дотриманням стилістичних норм і зв'язків у реченні, простотою викладу. В цілому мовне та стилістичне оформлення тексту дисертаційної роботи відповідає особливостям писемного наукового стилю мови та узгоджується з вимогами до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»..

9. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

Рукопис дисертаційної роботи Тивончука Ярослава Анатолійовича перевірено на академічний плагіат програмним засобом «StrikePlagiarism». За результатами перевірки встановлено наявність окремих текстових збігів із власними науковими публікаціями автора, термінологією, назвами нормативно-правових актів, бібліографічними посиланнями,

загальновживаними словосполученнями та коректно оформленими цитуваннями.

Під час вивчення матеріалів дисертації, аналізу наукових праць автора та результатів перевірки не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження.

Таким чином, дисертаційна робота Тивончука Ярослава Анатолійовича є самостійною оригінальною науковою працею та не містить порушень академічної доброчесності.

10. Обговорення основних положень і одержаних наукових результатів дисертації дозволяє відмітити окремі з них як дискусійні, а саме:

- подальшого наукового осмислення потребує питання зміни пріоритетності економічних інтересів фермерських господарств в умовах тривалого впливу воєнно-економічних, ринкових та інституційних чинників, оскільки саме динаміка таких змін визначає характер адаптивної поведінки суб'єктів фермерства;

- запропонований автором інституційний механізм реалізації економічних інтересів фермерських господарств може бути надалі розвинений у частині визначення послідовності впровадження окремих інструментів залежно від рівня економічної стійкості господарств;

- окремого наукового обговорення заслуговує питання інтеграції фермерських господарств у локальні та регіональні агропродовольчі ланцюги, оскільки саме цей напрям може посилити їх економічну самостійність і зменшити залежність від зовнішніх ринкових посередників;

- перспективним напрямом подальших досліджень є оцінювання впливу євроінтеграційних вимог на трансформацію економічних інтересів фермерських господарств, зокрема в частині екологічної відповідальності, простежуваності продукції, цифровізації та доступу до нових фінансових інструментів.

Водночас зазначені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку отриманих результатів.

З урахуванням зазначеного, на розширеному засіданні кафедри економіки підприємств **УХВАЛИЛИ:**

1. На розширеному засіданні кафедри економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету 28 квітня 2026 р. (протокол № 9) за ініціативи наукового керівника, д.е.н., професора М.В. Дубініної, з урахуванням змісту та предметної спрямованості спеціальності 051 «Економіка», було ухвалено рішення уточнити тему дисертаційного дослідження «Реалізація економічних інтересів фермерських господарств» і подати її до подальшого розгляду в такій редакції: «Реалізація економічних інтересів фермерських господарств у системі розвитку аграрного сектору економіки».

2. Дисертаційна робота Тивончука Ярослава Анатолійовича на тему «Реалізація економічних інтересів фермерських господарств у системі розвитку аграрного сектору економіки» є завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну та забезпечує розв'язання важливого наукового завдання щодо обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій з удосконалення механізмів реалізації економічних інтересів фермерських господарств в умовах трансформації аграрного середовища, що має важливе теоретичне та практичне значення для галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

2. У 13 наукових публікаціях повністю відображені основні результати дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 публікація у виданні, що індексується у наукометричній базі Scopus, та 7 публікацій апробаційного характеру. Відповідно до п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, результати дисертаційного дослідження достатньою мірою висвітлено у наукових публікаціях автора.

3. Дисертаційна робота Тивончука Я.А. є самостійною оригінальною працею та не містить порушень академічної доброчесності.

4. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

5. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Тивончука Ярослава Анатолійовича рекомендувати дисертаційну роботу на тему: «Реалізація економічних інтересів фермерських господарств у системі розвитку аграрного сектору економіки» для подання до публічного захисту та здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051-Економіка (галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки) у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на розширеному засіданні
доктор економічних наук, професор,
декан факультету менеджменту
Миколаївського національного
аграрного університету

Олена ШЕБАНИНА

Секретар розширеного засідання
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємств

Тетяна ОЛІЙНИК

Власноручний підпис О. ШЕБАНИНОЇ, Т. ОЛІЙНИК
засвідчую начальник відділу кадрів

Людмила МАШКІНА

